

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

ΤΗΝ πρώτην ἐκάστου ἔτους ἐπανηγύριζον οἱ Ῥωμαῖοι καὶ κατὰ μίμησιν αὐτῶν καὶ διαδοχὴν, οἱ τοῦ Βυζαντίου Γραικοί. « Νέου μὲν γὰρ ἔτους, λέγει ὁ Ἡρωδιανός, τῆς ἐπιούσης ἐμελλόν ἀρχέσθαι ἡμέρας... Σέβουσι δὲ τὴν ἑορτὴν Ῥωμαῖοι, Κρόνια προσαγορεύοντες... τὴν τε τοῦ ἔτους ἀρχὴν ἱερομηνίαν ἀγούσι καὶ δεξιούνται ἀλλήλους ἐν ταύτῃ μάλιστα καὶ προσαγορεύουσι, νομισμάτων τε ἀντιδόσει καὶ κοινωνίᾳ τῶν γῆς καὶ θαλάττης καλῶν ». Παρὰ δὲ τῶν Βυζαντινῶν ἐκληροδοτήθη καὶ ἡμῖν ἡ συνήθεια, ὅπως μετ' ἐξαιρετικῆς λαμπρότητος καὶ ὅσον οἷον τε φαειρότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον ἑορτάζεται ἡ πρώτη ἐκάστου ἔτους ἡμέρα. Διὸ καὶ οὐχὶ συνήθως καταβάλλεται προσπάθεια παρ' ἐκάστη οἰκογενείᾳ, ἵνα καὶ τράπεζα παρατεθῇ πλουσιωτέρα καὶ ἡ φαειρότης καὶ χαρὰ γέννηται ἀδιάπτωτος κατ' αὐτήν, προκωινωμένη οὕτω ὅτι ἀφρονία ἀγαθῶν καὶ χαρὰ θὰ ἐπικρατήσῃ παρ' αὐτῇ δι' ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῶν οἰκίῶν ἐν τε ταῖς ὁδοῖς καὶ τῇ ἀγορᾷ καὶ τοῖς δημοσίοις κέντροις καὶ πανταχοῦ κυριαρχοῦσα φαίνεται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ εὐθυμία καὶ φαειρότης, ἥτις τανυπτερυξί ἐπιπιδᾷ καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Βασιλέων καὶ εἰς τὰ καλλιμάρμαρα τῶν πολυταλάντων μέγαλα καὶ εἰς τὴν καλύδην τοῦ πτωχοῦ καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ ὑγρά καὶ ἀνήλια ὑπόγεια ἐν οἷς συσπειροῦνται τὰ κοινωνικὰ ἐκεῖνα νυκτάγια, ἅτινα φέρουσιν ἐπὶ τῶν ὥμων τὸν φόρτον τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀσώτου αὐτῶν βίου, εἰς δὲ τὴν καρδίαν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ σκότος αὐτοῦ, ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει σώματος καὶ ψυχῆς προσπαθοῦσι νὰ ἐναγκαλισθῶσι καὶ οὕτοι ἀκτίνας εὐθυμίας, δραπετίδας ἀπὸ τοῦ παραδείσου τῶν χριστιανικῶν ἑορτῶν. Καὶ οὕτω οἱ πάντες ἀνεξαίρετως φιλοτιμούνται κατὰ τὴν εὐστημον ταύτην ἡμέραν νὰ ὑποδεχθῶσι φαειρῶς καὶ χαρμυσίνως τὸ ἐκ τῶν κόλπων τῆς αἰωνιότητος ἀνατέλλον νέον ἔτος ἐν προσδοκίαις καὶ ἐλπίσιν, ὅτι τοῦτο ἔσται εὐδαιμονέστερον τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ, ὅπερ βυθίζεται εἰς τὴν αἰωνιότητα καταλείπον ἐξόπισθεν αὐτοῦ ποικιλίαν ἀναμνήσεων ἡδέων καὶ λυπηρῶν καὶ ἀπειρίαν ἔργων φωτὸς καὶ σκότους· οἱ πάντες δὲ μετὰ δέους τινὸς προσατενίζουσι πρὸς τὸν νέον ἐνιαυτόν, οἶονεὶ θέλοντες νὰ διαρρήξωσι τὸν μυστηριώδη πέπλον τοῦ μέλλοντος καὶ προμαντεύσωσι τί ἐπιφυλάσσει αὐτοῖς τοῦτο· καὶ οἱ μὲν πλούσιοι εὐθαρσῶς καὶ μετ' ὑπερφιάλου τινὸς βεβαιότητος ἀπεκδέχονται ἀφρονίαν ἀγαθῶν καὶ περισσεύειαν εὐδαιμονίας, οἱ δὲ πτωχοὶ μετ' ἀορίστου τινος φόβου ἀτενίζουσι τὸ ἀγνωστον καὶ κεκρυμμένον καὶ εὐχονται ὅπως ἀποβῇ αὐτοῖς τὸ νέον ἔτος παυσίλυπον καὶ φορὴν ὑγιείας καὶ παντὸς ἀγαθοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν καὶ

οἱ δὲ ἀπατῶσιν ἑαυτοὺς διὰ τῶν καλῶν ἐλπίδων, μεθύοντες τὸν νοῦν αὐτῶν δι' ὀνειροπολημάτων ἄτινα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μένουσιν ὀνειροπολήματα. Τὸ μόνον βέβαιον καὶ ἀληθὲς εἶνε, ὅτι ὁ τρόπος καθ' ὃν ἑορτάζεται σήμερον ἡ ἡμέρα αὕτη, ἥμιστα ἀρμόζει εἰς τὸν χριστιανικὸν ἡμῶν χαρακτήρα· παρ' ἡμῖν διεστράφη πάμπαν ἡ ἐννοία τῶν ἑορτῶν, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ ν' ἀποσπᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς τύρεως τῶν γυνῶν καὶ ἐξαγνίσῃ τὴν χριστιανικὴν καρδίαν δι' ἔργων ἀγάπης καὶ ἀρετῆς. Τὴν χριστιανικὴν ταύτην ὅψιν τῶν ἑορτῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, ὑποκατέστησεν ἡ ἐθνικὴ, ἀφοῦ κατ' αὐτήν, τὴν σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν ἐξετόπισεν ἡ κραυγὴ καὶ ἀσωτεία, τὰ δὲ ἔργα τοῦ ἀγίασμου, εἰς ἃ ὑποχρεοῦται ὁ ὑπὸ τῆς Εὐαγγελικῆς ἀκτίνος ἐλλαμφθεὶς καὶ υἱὸς φωτὸς γενόμενος χριστιανός, ἀντικατεστάθησαν διὰ τῶν ἔργων τοῦ σκότους. Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι τὴν κληρονομίαν ταύτην παρελάβομεν ὑπὸ ἁμαρτωλοῦ παρελθόντος, καθ' ὃ οἱ Γραικοῦ Ῥωμαῖοι τοῦ Βυζαντίου, ἀπαρνησάμενοι καὶ ἀπολακτίσαντες πάσας τὰς ἀρετὰς τῶν ἀρχαίων προγόνων ἡμῶν Ἑλλήνων, ἐνεκολπώθησαν μόνον τὰς κακίας ἐκεῖνων καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦθ' ἐνεκα ἡ μῆνης καὶ ἡ νέμεσις ταχέως ἐπῆλθον καὶ ράγδην καταστρέψασαι αὐταὶ τὴν κοινωνικὴν, τὴν ἡθικὴν καὶ ἀτομικὴν αὐτῶν ἐλευθερίαν, συγκατέστρεψαν ἅμα καὶ αὐτοκρατορίαν καὶ πολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ μικροῦ δεῖν συμπαρέσυρον καὶ αὐτὴν καθόλου τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπαρξίν.

Ὁ τρόπος καθ' ὃν ἑορτάζεται ἡ πρώτη τοῦ ἔτους παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς τοῦ γ' καὶ δ' αἰῶνος, μηδαμῶς ἀρμόζων εἰς χριστιανούς ὁμοίᾳζε κατὰ πάντα πρὸς τὸν ἑορτασμόν τῆς ἡμέρας ταύτης ὑπὸ τῶν ὑλίων ὁπαδῶν τῆς νεκρᾶς ἡδὴ ἀποδόσεως ἐθνικῆς θρησκείας· καὶ τοῦτο διότι αἱ ἐθνικαὶ ἑορταί, αἱ κατὰ τοὺς τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλλάδος χρόνους, ὡς ὑποθαλποῦσαι τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ τέρψεις, καὶ τὴν τῶν αἰσθήσεων κολακείαν ὡς κύριον μέλημα ἔχουσαι, ἀπέδεικνον ποθεινότεραι τοῖς παχυλοτέροις τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῖς ἐκδεδιητημέναις κοινωνίαις, οἷα ἦτο καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν Βυζαντίῳ. Μάτην κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου καὶ ἀνηθικοῦ τρόπου τοῦ ἑορτασμοῦ κατεξάνισταντο οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, μάτην ὁ εὐφραδέστερος τῶν ρητόρων τῆς Οἰκουμένης, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἐξήντλει τὴν ἀπαράμιλλον αὐτοῦ εὐγλωττίαν, καὶ διαμαρτυρούμενος καὶ βάλων διὰ τῶν χρυσοτεύκτων καὶ ἀστραπηθῶν αὐτοῦ κεραυνῶν κατὰ τῶν κατερειπωμένων τῶν ἐθνικῆς λατρείας ἐθίμων, ἐδροντοφῶναι ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὑπερβάντος : « Αἱ » διαβολικαὶ παννυχίδες αἱ γινόμεναι σήμερον καὶ τὰ » σκώμματα καὶ αἱ λοιδόρια καὶ αἱ χορεῖαι αἱ νυκτερι- » ναὶ καὶ ἡ καταγέλαστος αὕτη κωμῳδία, παντὸς πολέ- » μίου τὴν πόλιν ἡμῶν μάλλον ἐξηχμαλώτισε· καὶ δεόν » ἐπὶ τούτοις κατεσταλθαι, πευθεῖν.... Περιχαρὴς ἡμῖν ἡ » πόλις γέγονε καὶ φαειρὰ, καὶ ἐστεφάνωται, καὶ καθά- » περ γυνὴ φιλόκοσμος καὶ πολυτελής, οὕτως ἡ ἀγορὰ

» φιλοτίμως ἐκαλλωπίσατο σήμερον χρυσία περιβεβήμενη
 » καὶ ἱμάτια πολυτελῆ καὶ ὑποδήματα καὶ ἑτέρα τινὰ
 » τοιαῦτα ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἐκάστου.... Ἄλλ' αὕτη
 » μὲν ἡ φιλοτιμία εἰ καὶ παιδικῆς ἐστὶ διανοίας
 » καὶ ψυχῆς, οὐδὲν μέγα οὐδ' ὑψηλὸν φανταζομένης....
 » ἀνόητός τις ἐστὶ μόνον σπουδῇ, γέλωτα κατέχουσα τῶν
 » περὶ ταῦτα ἐσπουδακῶτων ». Μάτην ἠγωνίζετο ἡ
 πολυφθογγος αὕτη τῆς ἐκκλησίας σάλπιγξ, ἵνα ἐξεγείρῃ
 τοῦ ληθάρχου τοῦς εἰς τὰς ἐθνικὰς ἑορτάς παραδεδομένους
 χριστιανούς, οἵτινες ἀντὶ τοῦ σκέπτεσθαι σπουδαίως περὶ
 τῆς πολιτικῆς αὐτῶν καταπτώσεως καὶ ἀντὶ τοῦ παρα-
 τηρεῖν ἐν νηφαλιότητι τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, ἀνόητως
 καὶ κούφως φερόμενοι, προσέκειντο εἰς τὰς παιδαριώδεις
 διασκεδάσεις καὶ εἰς τὰς ἐν μέθῃ καὶ κραυγῇ ἡδονάς.
 Ἡ κατάσταση αὕτη πικρῶς κατέβλησε τὸν μέγαν Ἱερο-
 κήρυκα, ὅστις ἀκραδάντως ἐπίστευεν, ὅτι μόνον διὰ τῆς
 ἀναμορφώσεως τῆς χριστιανικῆς καρδίας ἡδύνατο νὰ
 ἀνακαινισθῇ ἡ καταφαυλισθεῖσα Βυζαντινὴ κοινωνία καὶ
 ν' ἀναπλασθῇ νέος Ἑλληνικὸς κόσμος. Μίστην ἐπιτρώ-
 σκετο τὴν καρδίαν ὁ ὀξυδερκής οὗτος καὶ βαθυνγνώμων
 ψυχολόγος προβλέπων, ὅτι αἱ ἀκοσμίαι καὶ ἀσχημαίαι,
 αἱ ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐπισυμβαίνουσαι, ὑπέσκαπτον τὰ θεμέ-
 λια τῆς ἐθνικῆς ὑποστάσεως τοῦ λαοῦ τούτου, δι' ὃ καὶ
 ἀπὸ τοῦ ἀμέδωνος ἀπέλυε κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους τοὺς
 κεραυνούς αὐτοῦ λέγων: «Οἱ ἐν τοῖς καπηλείοις ἀγῶνες
 » γινόμενοι σήμερον, οὗτοί με μάλιστα ὀδυνησίν, καὶ
 » ἀσωτείας καὶ ἀσεβείας ἐμπεπλησμένοι πολλῆς. Ἀσε-
 » βείας μὲν, ὅτι παρατηροῦσιν ἡμέρας οἱ ταῦτα ποιοῦν-
 » τες, καὶ οἰωνίζονται, καὶ νομίζουσιν, εἰ τὴν νομηνίαν
 » τοῦ μηνὸς τούτου μεθ' ἡδονῆς καὶ εὐφροσύνης ἐπιτελέ-
 » σαιεν, καὶ τὸν ἅπαντα τοιοῦτον ἔξιν ἐνιαυτὸν. Ἀσω-
 » τείας δέ, ὅτι ἀπὸ τῆς ἑω γυναῖκες καὶ ἄνδρες γυά-
 » λας καὶ ποτήρια πληρώσαντες μετὰ πολυλῆς τῆς
 » ἀσωτείας τὸν ἄκρατον πίνουσι.... Δεξιὸς ὁ ἐνιαυτός
 » ἔσται σοι δι' ὅλου, οὐκ ἔάν ἐν νομηνίᾳ μεθύης ἀλλὰ
 » καὶ ἐν νομηνίᾳ καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ τῷ Θεῷ
 » δοκοῦντα ποιῇς».

Ἄλλὰ τίς τοὺς χρυσοὺς τούτους λόγους ἤκουεν; Οἱ
 χριστιανοὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης, οἱ οὔτε Ρωμαῖοι, εἰ μὴ
 κατ' ὄνομα, οὔτε Ἕλληνες εἰ μὴ κατὰ τὴν διάλεκτον,
 συναποκομίσαντες ἐκ τοῦ ἐθνισμοῦ πολλὰς κακίας, δυσ-
 απαλλάκτως εἶχον τούτων καὶ ὡς ἐκ τῆς μίξεως δύο
 χρωμάτων, ἐκάτερον τούτων ἀπώλλυσιν ἐκ τῆς ἰδίας δυ-
 νάμεως, προκύπτει δὲ τρίτον, ὅπερ παρουσιάζει μὲν ἰδίαν
 δύναμιν, οὐχὶ ὅμως ταύτην ἀνεπηρέαστον τῶν χρωμάτων
 ἐξ ὧν προήλθεν, οὕτω καὶ ἐκ τῆς ἀναμίξεως Ρωμαίων
 καὶ Ἑλλήνων ἐσχηματίσθη μὲν νέα τις κοινωνία, ὁ χρι-
 στιανισμός, οὐχὶ ὅμως τελείως ἀπῆλλαγμένη τῶν κακιῶν
 τῆς διαφθορᾶς τῆς ἐθνικῆς λατρείας, ἐξ ἧς οἱ πλεῖστοι
 προσήρχοντο εἰς τὸν χριστιανισμόν. Ἐντεῦθεν πολλοὶ
 κατ' ὄνομα μόνον ἦσαν χριστιανοί, φροντίζοντες μόνον
 περὶ τοῦ ἀερόδικαίτου αὐτῶν βίου, ἕτεροι προσέκειντο εἰς

διαφόρους ἐθνικὰς συνθηαῖς φέροντες περιάμματα, φυ-
 λάττοντες τὰς Καλάνδας καὶ τὰ Βρουμάλια, καὶ ἐξ-
 ομοιούμενοι πρὸς τοὺς κατὰ τὰ Διονύσια ὀρχουμένους καὶ
 παίζοντας ὑπεδύοντο διάφορα προτυπεῖα κομικὰ ἢ σα-
 τυρικά καὶ τραγικὰ εἰς τὴν τοιαύτην ἔκλυσιν οὐκ ὀλίγον
 συνετέλεσεν καὶ ἡ Αὐλικὴ διαφθορά, προσελθούσα ἐκ τῆς
 Ἀσιανῆς τρυφλότητος καὶ πολυτελείας εἰς ἣν παρεδόθη-
 σαν οἱ Αὐτοκράτορες ἵνα τις σχηματίσῃ ἰδέαν τῆς Αὐλι-
 κῆς τρυφλότητος ἀρκεῖ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει, ὅτι κατὰ τὴν
 ἐποχὴν ταύτην ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὑπῆρχε στρατιὰ ὅλη
 μαγείρων (ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Κωνσταντίνου ὑπῆρχον
 χίλιοι μάγειροι) παραλείπων τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν
 ἐλεεινῶν ἀνθρώπων, τῶν εὐνούχων, οἵτινες ἐχρησίμευον
 ὡς τυφλωτάτα ὄργανα πάσης κακοηθείας.

Ἐπὶ τούτοις, ἐν τῷ κυκεῶνι τούτῳ ἐν ᾧ κατεκυλι-
 δεῖτο τὸ Βυζαντινὸν κράτος λόγῳ πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς
 καταπτώσεως, ὑπέθεσκε καὶ τάσις τις πρὸς ἀνθρώπιν
 τῆς ἐθνικῆς θρησκείας ἧς ἐπίτημος ἀντιπρόσωπος παρί-
 στατο ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός. Οὗτος, ὡς Κυβερνήτης
 ἐξεταζόμενος θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν ἀρίστων αὐτοκρατόρων
 τείνων εἰς τὴν ἀνύψωσιν καὶ ἀνθρώπιν τοῦ Βυζαντινοῦ
 Κράτους, ἀλλὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης ἀνορθώσεως προε-
 τίμα τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Ἑθνισμοῦ. Διὸ καὶ κωφεύσας
 πρὸς τὸν χρησμόν, ὃν παρέσχεν αὐτῷ τὸ ἐν Δελφοῖς
 Μαντεῖον ⁽¹⁾ καὶ τυφλώτων πρὸς τὴν ἀποσύμβησιν
 καὶ τὸν γεροντικὸν μαρασμόν τοῦ ἐθνισμοῦ, πᾶσαν κατέ-
 βαλεν ἐνέργειαν καὶ προσπάθειαν, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν
 ἐθνικὴν λατρείαν, σχηματίσας τὴν πεποιθήσιν, ὅτι πρὸς
 τοῦτο ἔσταλη ὑπὸ τῶν ὀλυμπίων θεῶν διὸ καὶ βλέπομεν
 αὐτὸν διδάσκοντα τὰ πλήθη καὶ ἐν μέσῳ ραγδαιότητος
 βροχῆς θυσιαζόντα ἐκατόμβας καὶ προϊστάμενον εἰς πομπ-
 αῖδας καὶ θεαματικὰς ἐθνικὰς πανηγύρεις καὶ τελετάς.
 Τὸ ἔργον τοῦ Ἰουλιανοῦ ὑπεξοήθουν καὶ οἱ τῆς ἐποχῆς
 ταύτης φιλόσοφοι καὶ σοφισταί, οἵτινες πείσμονες ἐν ταῖς
 ιδέαις αὐτῶν καὶ θηράτορες παρωχημένου μεγαλείου,
 προσεπάθουν ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ διεφθαρμένης ζυμῆς νὰ
 ἀναπλασῶσι τὸν Μαμμάρκουθον ἐκείνον καὶ ἀνανηπιά-
 ζοντα γέροντα ἐθνισμόν διὰ θεαματικῶν τελετῶν καὶ δη-
 μοσίων πανηγύρεων καὶ ἑορτῶν. Παραδίδομεν τὸν λόγον
 εἰς τὸν μέγαν τῆς ἐποχῆς ταύτης ρητοροδιδάσκαλον καὶ
 ἐπιστήθιον φίλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ καὶ συνερ-
 γάτην αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς σεσηπυίας ἐθνι-
 κῆς θρησκείας, τὸν Λιδάριον, ὅπως ἐξιστορήσῃ ἡμῖν τὸν

(1) Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, κατὰ Γεώργιον τὸν Κε-
 δηρνόν, ἀπέμπει Ὀριδάνιον τὸν ἱατρὸν καὶ κοιέστωρα ἐν
 Δελφοῖς ἀνεγείραι τὸν Ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀπελθὼν
 οὐν αὐτὸς καὶ τοῦ ἔργου ἀψάμενος λαμβάνει χρησμόν
 παρὰ τοῦ Δαίμονος

Εἶπατε τῷ Βασιλεῖ, χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά·
 Οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβαν, οὐ μάντιδα δάφνην,
 οὐ παγὰν λαλέουσιν, ἀπέσβετο καὶ ἄλλον ὕμνον.

(Γεωργ. Κεδρ. Τομ. Α'. σελ. 532 ἐκδ. Bonnæ).

ἐορτασμόν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ⁽¹⁾.

«Τὰς ἐορτάς φιλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, διότι αὗται τῶν μὲν πόνων καὶ ἰδρώτων αὐτοὺς ἀπαλλαττουσιν, εἰς εὐωχίας δὲ καὶ τέρψεϊς ἀφορμὴν παρέχουσι, καὶ καθίστανται οὕτω παραίτιοι τοῦ διαΐειν ὡς οἶόν τε ἥδιστα τὸν χρόνον. Ἐκ τῶν ἐορτῶν αἱ μὲν εἶνε τῆς οἰκίας, αἱ δὲ τῆς πόλεως, αἱ δὲ τοῦ ἔθνους. Κοινὴ δὲ ἀπάντων τῶν ζώντων ὑπὸ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐξουσίαν ἐορτὴ μία μόνη ὑπάρχει. Τελεῖται δὲ αὕτη ὅτε ὁ μὲν εἰς ἐνιαυτὸς παρέρχεται, ὁ δὲ ἕτερος ἀρχεται. Ἡ ἡμέρα λοιπὸν αὕτη ἐγγὺς οὕσα, ποθεινὸν τι θεωρεῖται χρῆμα καὶ φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις βραδύνων ὁ χρόνος, διότι οἱ πάντες οὕτω σπεύδουσι νὰ φθάσωσιν εἰς αὐτήν, ὡς οἱ πλείοντες σπεύδουσι νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν γῆν. Ὅταν δὲ αὕτη τέλος ἔλθῃ, οἱ πάντες μετ' ὁρμῆς ἀπολαύουσι τῶν θελημάτων αὐτῆς, καὶ οἱ πολλὰ χρήματα ἔχοντες καὶ οἱ διὰ τῆς φειδούς καὶ τῆς οικονομίας ὀλίγα συλλέξαντες. Καὶ ὁ μὲν ἐπλυνε τὰ ἐνδύματα, ὁ δὲ ἐνεδύθη ταῦτα. Καὶ οἱ μὲν γεωργοὶ φέρουσι πάντα, ὅσα οἱ ἀγροὶ παράγουσιν, ἐν οἷς καὶ μυρίων ὀρνίθων γένη ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων· οἱ δὲ χειρωνακτεῖς προσφέρουσι τῶν χειρῶν αὐτῶν τὰ ἔργα πρὸς τοὺς καπῆλους, εἰς οὓς τὰ πάντα εὐχερῶς πωλοῦσι. διότι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν εἴπερ ποτὲ ἀνθεὶ ἢ ἀγορά».

«Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τῆς ἐορτῆς ἡμέρᾳ, τῇ παρακομῇ καλουμένῃ, κομίζονται διὰ τῆς πόλεως διάφορα δῶρα, ὅσα δύναται νὰ καταστήσωσιν τὴν τράπεζαν λαμπράν· καὶ τὰ μὲν κομίζονται παρὰ τῶν ἰσχυρῶν εἰς τοὺς ἰσχυροὺς εἰς ἐνδειξὴν τῆς ἀμοιβαίας τιμῆς καὶ ἀγάπης· τὰ δὲ παρὰ τῶν ὑποδεεστέρων πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς, καὶ ἄλλα παρὰ τῶν ἰσχυρῶν πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους· καὶ οἱ μὲν θεράποντες προσφέρουσι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν κυρίους τὸν ὀφειλόμενον σεδασμόν, οἱ δὲ κύριοι μετόχους τοὺς ἰκέτας καθιστῶσι τῆς ἑαυτῶν τρυφῆς. Τῆς ἐσπέρας δὲ ἐλθούσης, ὀλίγοι μὲν καθεύδουσιν, οἱ πολλοὶ δὲ ᾄδουσι, πηδῶσι καὶ σκώπτουσι καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια ἐφορμῶντες ἢ τὰς θύρας κρούοντες καταγελῶσι, καὶ οὐδένα ἀφίενουσι νὰ καθεύδῃ. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀγανακτοῦσι δι' ὅσα ἀκούουσιν, ἄλλοι δὲ γελῶσι. Καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει τοσούτου δύστροπος (στρυφνός), ὥστε νὰ ἐπιπλήξῃ τοὺς πράττοντας τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ καὶ ὁ σκυθρωπότερος τῶν ἀνθρώπων κατὰ ταύτην τὴν ἐσπέραν ἐγέλασεν».

«Ὑποφαινόμενον δὲ τοῦ ὕθρου, καὶ τοῦ ἀλεκτρυόνος ἄδοντος, οἱ μὲν κοσμοῦσι τὰς οἰκίας κλάδοις θάφνης καὶ στεφάνοις ἄλλων εἰδῶν δένδρων καὶ ἀνθέων· οἱ δὲ, λαμπροῖς ἐκ πορφύρας ἐνδύμασι κεκοσμημένοι σὺν εὐφημαῖς ἄγουσιν εἰς τοὺς ναοὺς ἀνδρᾶ εὐγενῆ, καὶ λαμπρὰς πολυλαὶ ἀφθονον παρέχουσι τὸ φῶς. Τῷ εὐγενεῖ δ' ἐκείνῳ ἀνδρὶ ἀκολουθοῦσι πολλοὶ θεράποντες ἀργύρια εἰς τὸν

ὄχλον διασπείροντες. Ἡδιστον δὲ φαίνεται καὶ ἔαν τις παρωθήσας τὸν πλησίον ἀρπάσῃ παρ' αὐτοῦ τὸ ἀργύριον, καὶ χαίρουσιν ἐνταῦθα καταπατούμενοι. Θύσαντες δὲ καὶ νίκην αἰτήσαντες παρὰ τῶν Θεῶν οἱ τρέφοντες τοὺς ἵππους ἐπὶ ταῖς ἵπποδρομίαις τρέχουσι πρὸς τοὺς ἀρχοντας, καὶ διδουσι χρυσὰ νομίσματα εἰς τοὺς ὑπέρτας τῶν ἀρχόντων. Ἡ δὲ Βουλὴ παρούσα βλέπει ταῦτα καὶ πράττει καὶ αὕτη τὸ αὐτό».

Ἡμέρας δὲ γενομένης, οἱ μὲν διὰ τῆς ἑαυτῶν μέθης γνωστοὺς καθιστῶσι τοὺς ἐν τῇ νυκτὶ πότους [διότι καὶ κατὰ τὴν νύκτα πίνουσιν ὅσοι νομίζουσιν ὅτι τὸ πίνειν εἶνε τῆς ἐορτῆς τὸ κεφαλαιον] καὶ εἰς ὕπνον παραδίδονται. Οἱ δὲ καρτερικώτεροι φροντίζουσι μετὰ σπουδῆς περὶ τῆς τῶν δώρων πομπῆς· καὶ πολλοὶ τούτων διὰ τῶν στοῶν καὶ τῶν στενωπῶν τῆς πόλεως πέμπουσι τὰ δῶρα.... Καὶ τοιαῦτα εἶνε τὰ ἔργα τῆς πρώτης τοῦ νέου ἔτους ἡμέρας.

» Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τῆς νομηνίας ἡμέρᾳ ἀμοιβαία ἀποστολὴ τῶν δώρων δὲν γίνεται· διότι ἔθος ἐπικρατεῖ, ἵνα ἕκαστος κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἰκουρῇ, καὶ οὕτως ἀναμῖξ πρὸς κύδους τρέπονται δεσπότηται καὶ ὑπηρεταί· οὔτε ἐγκλημα νομίζεται τῶν δούλων ἢ ραθυμία καὶ μεθύων δὲ ἔαν τις φωραθῇ, οὐδεμίαν τιμωρίαν ὑφίσταται, τῆς ἐορτῆς προκαλούσης τοῦτο. Καὶ ὁ ἀγρίος δὲ παιδαγωγὸς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην δὲν εἶνε ἀγρίος· καὶ ὁ βαρὺς διδάσκαλος τότε δὲν εἶνε βαρὺς, διότι ἰσότητα ὁ καιρὸς προξενεῖ. Καὶ μάστιγες ἡσυχάζουσι καὶ πληγαὶ καὶ τὰ πάντα γέμουσιν εἰρήνης, ἐλευθερίας καὶ ἡδονῆς. Καὶ οὐδεὶς εὐρίσκεται τόσον πτωχός, ὥστε νὰ μὴ ἐνεπλήσθῃ κατὰ κόρον λαμπρᾶς τροφῆς· διότι ὁ καιρὸς βρῦει πάντων τῶν τοιούτων καὶ πάντα ἐν ταῖς χερσὶ πάντων.

» Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ νέου ἔτους ζεύγνυνται μὲν τὰ ἀμιλλητήρια ἄρματα καὶ πολλὴ ἔρις ὑπάρχει ὑπὲρ τῆς νίκης, πολὺς δὲ ἀγὼν ἐν τῇ ἵπποδρομίᾳ, καὶ μετὰ τὸ ἵπποδρόμιον λουτρά, καὶ μετὰ ταῦτα τράπεζαι, καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν κύβοι. Καὶ τινες δὲ διὰ τὰς περὶ τοὺς κύβους ἐριδας κατηνάλωσαν πρὸς τῇ ἡμέρᾳ καὶ τὴν νύκτα, καὶ οὐδένα κόπον ἐκ τῆς ἀγρυπνίας ἠτθάνθησαν.»

Τίς ἤδη ἀναγινώσκων τὴν περιγραφὴν ταύτην τοῦ Λιβανίου δὲν εὕρισκει πιστὴν ἀντιγραφὴν ταύτης καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐποχῇ κατὰ τὰ τὸν τρόπον τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς πρώτης ἐκείνου νέου ἔτους ἡμέρας; Καὶ παρ' ἡμῶν σήμερον, ὡς κατὰ τὸν Δ'. ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λιβανίου, πυρετώδης καταβάλλεται παρὰ πάντων προσπάθεια, «ἵνα οἱ πάντες μετ' ὁρμῆς ἀπολαύσωμεν τῶν θελημάτων αὐτῆς, καὶ οἱ πολλὰ χρήματα ἔχοντες καὶ οἱ διὰ τῆς φειδούς καὶ τῆς οικονομίας ὀλίγα συλλέξαντες». Ὅπως τότε, οὕτω καὶ νῦν, ἀμοιβαίᾳ γίνεται ἡ δωροφορία μεταξὺ ὧν τῶν τάξεων, ἀπληστοτέρα τῶν ὁποίων τυγχάνει ἢ τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν μαγεῖρων, ἥτις δὲν ἱκανοποιεῖται καὶ ἂν εἴη ὡς ὁ καρδινάλιος Δυσὸς «χαρὶς τις εἰς αὐτοὺς ὅσα κατ' ὄλον τὸ ἔτος τοῦ ἐλθῆσαν». Ἀλλὰ καὶ τίς ἐστὶν

(1) Μεταφέρωμεν, κατὰ παράφρασιν τοῦ ἀειμνήστου Ν. Καλογερά, τὰς ἐκ τοῦ περὶ Καλανθῶν λόγου τοῦ Λιβανίου περιεκτικὰς, ἐκ τοῦ 4 τόμ. σελ. 1053 ἐκθ. Reische.

ὁ πατήρ ἐκεῖνος ἢ ἀδελφὸς ἢ συγγενής, ὅστις δὲν παρασπινδαίνεται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ διέλθῃ διὰ τῶν καυδιανῶν τούτων δικράνων, τῶν δώρων τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, περικυκλούμενος ἀπὸ τέκνα, συζύγους, ἀδελφάς, ἀνεψφίδια οἷτινες πάντες μεταβάλλονται εἰς κινητὰ ἀδαιματοπωλεῖα καὶ ἀθυρματοπωλεῖα πρὸς χαρὰν μὲν αὐτῶν ἄμετρον, ἀλλὰ πανωλεθρίαν οἰκονομικὴν τῶν προσπενγκόντων τὰ δώρα. Μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος καὶ χαρᾶς ἐξιστορεῖ ὁ Λιβανίος τὰς ἀκοσμίας καὶ τὴν κραιπάλην εἰς ἣν ἐπεδίδοντο οἱ ἑορτασταί, ὧν «ὀλίγοι ἐκάθειδον, οἱ δὲ πολλοὶ ἄδουσι καὶ πηδῶσι καὶ σκώπτουσι... καὶ πίνουνσι δι' ὅλης τῆς νυκτός... καὶ οὐδεὶς ὑπῆρξεν τοσούτον στρυφνός, ὥστε νὰ ἐπιπλήξῃ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας», ἀλλὰ μήπως καὶ παρ' ἡμῖν ἡ αὕτῃ δὲν παρατηρεῖται ἄμύλλα πρὸς τὸ ἄδειν καὶ σκώπτειν καὶ μεθύειν καὶ ἀσωτεῦειν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός; Τὸ μόνον σημεῖον εἰς ὃ δυνάμεθα εἰπεῖν, ὅτι ὑπερηκοντίσαμεν τοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης πανηγυριστὰς τῆς πρώτης τοῦ ἔτους εἶνε αἱ τράπεζαι καὶ οἱ κύβοι διότι παρ' ἐκείνοις «δεσπόται καὶ ὑπρέται ἐτρέποντο πρὸς τοὺς κύβους καί... πρὸς τῇ ἡμέρᾳ κατηναλώσκον καὶ τὴν νύκτα» ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν οἱ πάντες ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ αἱ τιθαὶ ἔτι αὐτῶν καὶ ὑπρέται καὶ ὑπρέτριαι οὐχὶ ξένοι καὶ ἀδιάφοροι τυγχάνουσι πρὸς τὴν πρασίην τράπεζαν καὶ τὸ χαρτοπαίγνιον, καὶ ταῦτα, οὐχὶ διὰ μίαν μόνον ἐσπέραν ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἵνα μὴ εἴπω κατὰ πάσαν ἐσπέραν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Οὐχὶ δὲ μόνον εὐαρέστως ἀγρυπνοῦσιν οἱ παντες, ἀλλ' οἱ πλείστοι τούτων καὶ καταθέτουσιν ἐπὶ τῆς πρασίνης ταύτης τραπέζης καὶ διακυβεύουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδρώτας καὶ αὐτὸν τὸν ἄρτον τῆς οἰκογενείας αὐτῶν μετὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν ἢ νὰ κερδήσωσιν ἢ νὰ χάσωσιν ἐντελῶς καὶ τὸν τελευταῖον ὁδολόν «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς» πολλάκις δὲ διακυβεύουσι, κατὰ τὴν κοινὴν ἔκφρασιν «καὶ αὐτὸ τὸ ὑποκάμισον αὐτῶν» καὶ τοῦτο, διότι δὲν δύνανται νὰ παίξωσιν οὔτε τὴν ἐλευθερίαν των καθὼς οἱ Γερμανοὶ τοῦ Τακίτου, οὔτε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ των καθὼς οἱ Νῆγροι, οὔτε τὰ δάκτυλα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς των καθὼς οἱ Ἰνδοί. Τοιοῦτους φανατικοὺς παίκτας θὰ συναντήσῃ τις παρ' ἡμῖν οὐ μόνον παρὰ ταῖς ἐξεχούσαις τάξεσιν ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐνδέεσι καὶ ἐργατικοῖς ἀνθρώποις, τοῖς ἀποχειροβιῶτοις, οἷτινες εἰς μὴδὲν τοὺς κόπους τῆς ἡμέρας λογιζόμενοι μὴδὲ τὰς οἰκογενειακάς αὐτῶν ἀνάγκας ἀναμετρῶντες, φοιτῶσιν εἰς τὰ ἀνήλια καὶ δυσώδη καὶ ὑγρά ἐκεῖνα καταγνώγια, ἐν οἷς παρὰ ρυπαρὰν καὶ ὑποσκιάζουσαν τράπεζαν διαγωνίζονται τίς τίνα νὰ ὑποσκελίσῃ ἢ καὶ ἀπατήσῃ, ὅπως ὑφάρπασῃ παρ' αὐτοῦ τὸ δι' αἵματος ἀποκτηθὲν ἐλάχιστον ἀργύριον. Ἐκεῖ θὰ ἀκούσῃ τις τὰς παραδοξοτέρας καὶ ἀνθρωπικωτέρας φράσεις καὶ ὕβρεις, ἐκεῖ θὰ ἴδῃ τις τὰ διαβολικώτερα τῶν τεχνασμάτων καὶ τοὺς γελοιωδεστέρας μορφασμοὺς τῶν διεκδικούντων τὴν νίκην ὁ μὲν ἰλλῶππει

τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, ἕτερος διασειεὶ τὴν κάτω σιαγόνα ἢ συστρέφει τὰ χεῖλη καὶ κινεῖ τὸν ἕτερον τῶν ὤμων ὅπως διὰ συμβόλων καὶ σημείων συνεννοηθῇ πρὸς τὸν συνεταῖρον καὶ ἐξαπατήσῃ τοὺς ἀντιπαλούς, μέχρις οὗ πολλάκις τὸ παίγνιδιον προσλάβῃ ὕψος λογομαχίας, ἥτις κατανατᾷ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ἀνατροπὴν τῶν τραπεζῶν καὶ καθισμάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς φόνους. Ἰδοὺ τάνυν πῶς κατήντησε νὰ ἑορταζῶνται αἱ εὐσημότεραι ἡμέραι τῆς εὐσεβείας ἡμῶν, ἰδοὺ ὁ «εἰς δόξαν Θεοῦ» καὶ «διὰ τὸ καλὸν τοῦ χρόνου» κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν ἑορτασμοὺς τῶν μεγάλων ἑορτῶν, ἅς μετὰ τοῦ Μεγάλου ἐκείνου ρήτορος καὶ ψυχολόγου, τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, δυνάμεθα ἀνευ τύψεως συνειδότας ὅτι ἀποκαλέσωμεν «διαβολικὰς παννυχίδας», αἷτινες ἀπεμάκρυνον ἡμᾶς τῆς ἀληθοῦς τῶν χριστιανικῶν ἑορτῶν ἐννοίας. Συνομολογοῦμεν μετὰ τοῦ Λιβανίου «ὅτι τὰς ἑορτὰς φιλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι διότι αὐταὶ τῶν μὲν πόνων καὶ ἰδρώτων ἀπαλλάττουσιν αὐτούς... καὶ καθίστανται παραίτιοι τοῦ διαχεῖν ὅσον οἶον τε ἡδίστα τὸν χρόνον» καὶ ἀγνωρίζομεν τὴν ἀνάγκην τῆς διὰ διασκεδάσεων καὶ τέρψεων ἀνακουφίσεως τοῦ σώματος καὶ πνεύματος ἡμῶν, οὐδ' ἐννοοῦμεν, ὅτι δεόν νὰ περιβληθῶμεν τὸ ράσον τοῦ ἀναχωρητοῦ καὶ ἀπέλθωμεν εἰς τὰς ἐρήμους, ἵνα θεοφιέστερον πανηγυρίσωμεν τὰς ἑορτὰς, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ κλείσωμεν τὰ ὦτα εἰς τὰ χρυσὰ ἔπη τοῦ Ἑλληνος χριστιανοῦ καὶ χρυσοῦ τὴν γλώσσαν Ἰωάννου, ὅστις οἶα τις πολύχορδος λύρα, ἐντόνως τῷ δακτύλῳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δονηθεὶς, μεγαλοφώνως ἐξῆγγεilen, ὅτι «Αὕτη ἡ ἀληθὴς ἑορτὴ, ἔνθα εἰρήνη καὶ ὁμόνοια, ἔνθα βιωτικὴ πᾶσα φαντασία ἀπελήλαται. Ὅπου κραυγὴ καὶ θόρυβος καὶ μαγεῖων δρόμοι καὶ τῶν ἀλόγων σφαγαὶ ἐκποδῶν» ἡρεμία δὲ πᾶσα καὶ γαλήνη καὶ ἀγάπη καὶ χαρὰ καὶ εἰρήνη καὶ πραότης καὶ μυσία ἀγαθὰ ἀντ' ἐκείνων πολιτεύεται.»

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἰανουάριος 1906.

Ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος

Κ. Ι. ΠΑΓΩΝΗΣ

